

Duowerkingen in Vlaanderen

Broodje sociaal 27/01/2017

Agenda

- Het onderzoeksopzet in vogelvlucht
- Overzicht van de literatuurstudie
- Resultaten
- Vragen of bedenkingen?

Het onderzoeksopzet in vogelvlucht

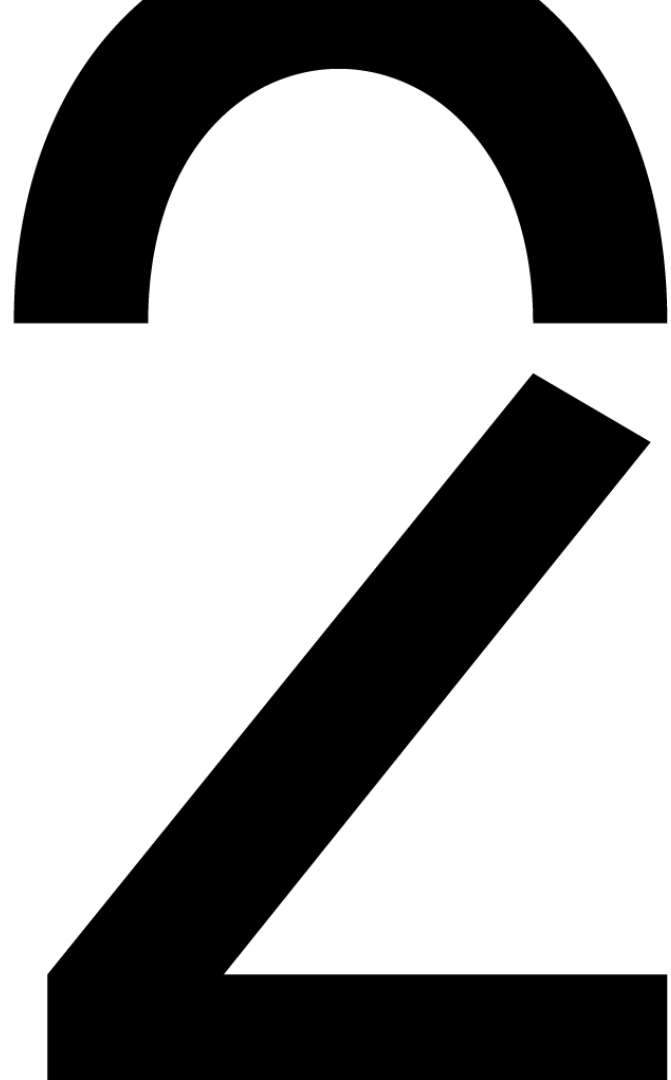
Doelstellingen

- Ondersteunen van verdere praktijkontwikkeling van de duo-methodiek via praktijkgericht onderzoek.
- Centrale onderzoeksvraag: Op welke wijze en onder welke voorwaarden leidt de duo-methodiek tot de meest kwaliteitsvolle resultaten?
- Doelstelling 1: in kaart brengen van het aanbod aan duoprojecten in Vlaanderen (anno 2016)
- Doelstelling 2: opmaak typologie van duoprojecten
- Doelstelling 3: praktijkgerichte evaluatie door het beschrijven van de uitkomsten van de methodiek, haar werkingsprincipes & succes- en faalfactoren (wat werkt, onder welke voorwaarden, in welke omstandigheden voor welke doelgroepen?)

Aanpak

- Onderzoek
 - Literatuurstudie
 - In kaart brengen populatie (a.d.h.v.)
 - Bevraging populatie via web-enquête
 - Kwalitatieve bevraging betrokkenen in tien 'ervaren' duoprojecten
 - Focusgroepgesprek over de resultaten met stakeholders van andere duoprojecten
- Output en kennisoverdracht
 - Inspiratiebrochure
 - Docufilmpjes
 - Studiedag – vakgerichte publicaties – internationale presentaties
 - Integreren inzichten in vorming 'Bind-Kracht' rond 'vermaatschappelijking van de zorg'

Overzicht van de literatuurstudie

Definiëring duo-werkingen

- Geen heldere, eenduidige definitie vindbaar
- Grote diversiteit aan verschijningsvormen
- Verschillende benamingen door en naast elkaar gebruikt
 - Buddyprojecten / Maatjesprojecten
 - Befriending
 - (Social) Mentoring
 - Coaching

Definiëring duo-werking (Balaam, 2014, et al.)

- Een georganiseerde sociale interventie waarbij
- een getraind vrijwilliger
- via een professionele organisatie
- één-op-één gekoppeld wordt
- aan een hulpvrager
- met een al dan niet gearticuleerde ondersteuningsvraag

Drie types – rol van de vrijwilliger

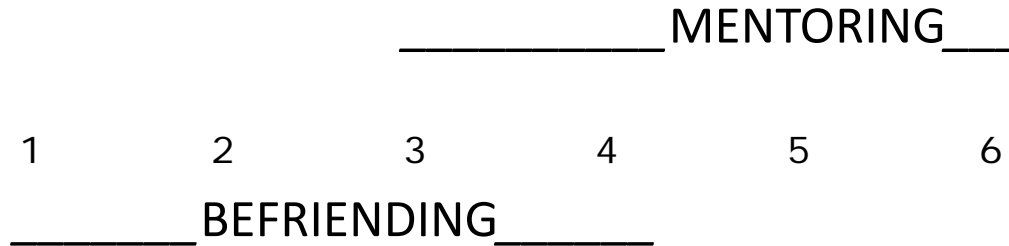
- Vrijwilliger als bondgenoot ('buddy' – 'be-friend')
 - Doel: voorkomen van sociale uitsluiting (= emancipatorisch)
 - Contact tussen vrijwilliger en hulpvrager staat centraal
 - Relationele ondersteuningsstijl
- Vrijwilliger als coach (gids – motivator)
 - Doel: een persoonlijk veranderingsproces bij de hulpvrager op gang brengen
 - Nadruk op gezamenlijke activiteiten als leermomenten
 - Instrumentele ondersteuningsstijl

Drie types – rol van de vrijwilliger

- Vrijwilliger als mentor
 - Doel: stimuleren tot persoonlijk veranderingsproces (cfr. coach)
 - Vrijwilliger heeft 'senioriteit' – fungeert als leermeester / rolmodel
 - Nadruk op gezamenlijke activiteiten als leermomenten

- Internationaal: meeste onderzoek!

Befriending / Mentoring Spectrum (Cullen, 2006)

Befriending / Mentoring Spectrum (Cullen, 2006)

- Befriending (1)
 - Informele, sociale ondersteuning i.f.v. de afname van sociale isolatie en uitsluiting
 - Andere opbrengsten (bv. meer zelfvertrouwen) kunnen hieruit voortvloeien, maar worden niet als doelstelling vooropgesteld
- Befriending (2)
 - Informele, sociale ondersteuning i.f.v. de afname van sociale isolatie en uitsluiting
 - Bijkomende doelstellingen (bv. actieve betrokkenheid) kunnen vooropgesteld worden, maar niet bepalend geacht voor het welslagen van de ondersteuning
- Befriending / Mentoring (3)
 - Informele, sociale ondersteuning i.f.v. de afname van sociale isolatie en uitsluiting
 - Doelstellingen worden bij begin van de relatie vooropgesteld

Befriending / Mentoring Spectrum

- Mentoring/Befriending (4)
 - De vrijwilliger ontwikkelt, samen met de hulpvrager, doelstellingen doorheen de tijd
 - Eerst worden gezamenlijke activiteiten ondernomen i.f.v. de opbouw van een vertrouwensrelatie. Eens deze relatie bestaat, worden de doelstellingen bepaald.
 - Er wordt weinig (na)druk gelegd op het bereiken van deze doelstellingen.
- Mentoring (5)
 - De vrijwilliger werkt, samen met de hulpvrager, naar vooropgestelde, gezamenlijk overeengekomen doelstellingen toe.
 - Dit gebeurt via de opbouw van een vertrouwensrelatie. Er is ruimte voor sociale activiteiten, maar de focus ligt op het bereiken van de vooropgestelde doelstellingen

Befriending / Mentoring Spectrum

- Mentoring (6)
 - De vrijwilliger werkt samen met de hulpvrager enkel aan de gezamenlijk vooropgestelde doelstellingen.
 - Elke bijeenkomst is gericht op het bereiken van deze doelstellingen.
 - De sociale relatie, als deze tot stand komt, is bijkomend.

Opbrengsten duo-werkingen

Psychologisch

Zelfzekerheid

Weerbaarheid

Positieve Stemming

Sociaal- communicatief

Meer positieve relaties met
andere

Makkelijker contact maken met
anderen

Afname probleemgedrag

Persoonlijke ontwikkeling

Betere schoolprestaties

Afname spijbelgedrag

Meer vertrouwen in de eigen
toekomst

Horizon-verbreding

Nieuwe interesses en
hobby's

Meer openstaan voor
nieuwe ervaringen

Toegang tot nieuwe
netwerken

Resultaten web-survey

Achtergrond

- Uitnodiging tot deelname verstuurd aan 78 duo-werkingen
- Effectieve deelname: 55 duo-werkingen -> responsgraad = 75%
- Centrale doelstelling van web-enquête:
 - In kaart brengen van het aanbod aan duo-projecten in Vlaanderen (anno 2016)
 - Wijze van organisatie
 - Doelpubliek
 - Visie
 - Profiel vrijwilligers en deelnemers
 - Organisatorische aspecten: selectie, matching, opvolging

Organisatie

- Organisatiestructuur
 - Slechts 9%: volwaardige professionele organisatie
 - Meeste duo-werkingen: deelwerking van een organisatie of projectwerking
- Ervaring met inzet van methodiek
 - Prille methodiek
 - Meerderheid (70%): < 5 jaar actief
 - 22%: < 1 jaar actief
 - 30%: gevestigde werkingen > 5 jaar actief

Organisatie

- Professionalisering
 - Doorgaans (82%) een professionele kracht aan het werk
 - Veelal deeltijds
 - Verzorgt de coördinatie van de duo-werking
 - Slechts in 2 organisaties: coördinatie gebeurt door vrijwilliger
- Financiering
 - Lokale overheden, projectsubsidies, private middelen,...
 - Zes organisaties: geen financiële middelen
 - 60%: middelen toereikend om doelen te realiseren

Vrijwilligers

- Grote verschillen inzake beschikbaar aantal vrijwilligers
 - 20%: > 50 vrijwilligers
 - o Beschikken veelal over een voltijds coördinator
 - Overige duo-werkingen: < 50 vrijwilligers waarvan de helft zelfs < 20 vrijwilligers
- Geslacht: Vooral vrouwen (in 40%: 50/50 verdeling)
- Leeftijd: behorend tot de actieve bevolking (tussen 30 – 50 jaar)
- Vergoeding:
 - Niets voorzien (72%)
 - Indien wel voorzien: zeer beperkt (terugbetaling van gemaakte kosten)
 - 1 organisatie: uitgebreide vergoeding (100€ tot 350€)

Deelnemers

- Aantal beschikbare deelnemers stemt grotendeels overeen met aantal vrijwilligers
 - Vermoeden: vrijwilligers verbinden zich met slechts 1 deelnemer
- Geslacht: meer mannen dan vrouwen
- Leeftijd: tussen 20 – 50 jaar
 - 5 organisaties: deelnemers < 20 jaar
 - 8 organisaties: deelnemers > 50 jaar

Vraag & Aanbod

- Vraag deelnemers
 - 53%: < 30 aanmeldingen / jaar
 - 20%: 30 - 50 aanmeldingen / jaar
 - 25%: > 50 aanmeldingen / jaar
 - Iets minder dan de helft daarvan: > 100 aanmeldingen
- Afstemming vraag & aanbod
 - 67%: kandidaat-deelnemers > professionals en vrijwilligers
 - 23%: kandidaat-deelnemers = professionals en vrijwilligers
 - 10%: kandidaat-deelnemers < professionals en vrijwilligers

Netwerken

- Aanmelding deelnemers:
 - Op eigen initiatief (50%)
 - Via doorverwijzing (42%)
 - Familieleden, vrienden of kennissen
 - Huisarts
 - OCMW / CAW / vrijwilligersorganisaties.
 - Andere doorverwijzers / samenwerkingspartners:
 - diensten geestelijke gezondheidszorg, dagactiviteitencentra, lokale opvanginitiatieven en asielcentra, jeugdrechtbank, ziekenhuizen, diensten van lokale overheden, centra voor leerlingenbegeleiding en brugfiguren onderwijs, vroedvrouwen, scholen, de organisatie 'Dokters van de Wereld'.

-

Werving vrijwilligers

- Vraag kandidaat-deelnemers > het aanbod vrijwilligers
- Grote aandacht voor werving via:
 - Mond-aan-mond reclame (83%)
 - Website van de organisatie (80%)
 - Job & vacaturesites (65%).
 - Sociale media - media-advertenties – campagnes - flyers – folders – affiches – nieuwsbrieven,...

Actiedomeinen

- Cultuur, vrije tijd en sport (54,5%) & Welzijn (51%)
- Gezondheid (44%)
- Integratie (42%)
- Onderwijs (16%)
- Arbeid (9%)
- Andere:
 - Opvoeding en het welbevinden van kinderen
 - huisvesting en mobiliteit
 - geestelijke gezondheidszorg
 - prenatale en postnatale zorg

Doelgroepen

- Gevarieerd scala
 - Vaakst eenduidig benoemd: *'personen die psychisch kwetsbaar zijn'*
 - Vaak genoemd: *'kansarmen en kwetsbare personen'*
 - *'personen met een migratie-achtergrond'*
 - *'Personen in een complexe, multi-problem situatie'*
 - *'Personen met een beperking/ziekte'* (bv. jongdementie, NAH, autisme, kanker,...)
 - Andere:
 - *ex-gedetineerden*
 - *jongeren met drugproblematiek*
 - *OCMW cliënteel,...*

Algemene doelstellingen

- Sociaal isolement doorbreken – participatie bevorderen,...
- Mensen 'ondersteunen' en 'versterken', 'zelfredzaamheid verhogen', 'verbeteren van de kwaliteit van leven', 'weerbaar maken', 'empowerment', zelfvertrouwen verhogen', ...
- Praktische hulp bieden:
 - Woning (helpen) zoeken, Nederlands oefenen, de lokale gemeente helpen leren kennen (4x), openbaar vervoer leren gebruiken, stimuleren van sport en beweging.
- Maatschappelijke veranderingen stimuleren:
 - Beeldvorming t.a.v. een bepaalde groep mensen wijzigen; dialoog stimuleren;

Bondgenoot, coach of mentor?

- 62%: vrijwilliger = 'bondgenoot'
 - Bieden van informele sociale ondersteuning, gericht op een afname van sociale isolatie en uitsluiting.
- 17%: vrijwilliger = 'coach'
 - Bieden van informele, sociale ondersteuning, met het oog op het bereiken van bepaalde vooropgestelde doelstellingen. De vertrouwensrelatie blijft prioritair.
- 21%: vrijwilliger = 'mentor'
 - Centrale doel van de ondersteuningsrelatie is het bereiken van bepaalde vooropgestelde doelstellingen. Vertrouwensrelatie is ondergeschikt.

Aard van geboden ondersteuning

- Sterke nadruk op relationele aspect!
- 91%: relationele ondersteuning
 - Sociale inclusie bewerkstelligen en netwerkuitbreiding stimuleren
- 85%: affectieve ondersteuning
 - Erkenning en waardering geven, een luisterend oor bieden, emotionele ondersteuning
- 53%: praktische ondersteuning
 - Helpen met vervoer of het (mee) zoeken naar een woning.
- 33%: doelgerichte component
 - Ondersteuning in functie van competentie-ontwikkeling en/of een gedragswijziging

Structurele belemmeringen

- Zicht op mogelijke structurele belemmeringen en/of uitsluitingsmechanismen:
 - 64%: Ja!
 - 57% van deze duo-werkingen doet hier ook iets mee in functie van beleidsbeïnvloeding:
 - Signaleren aan overkoepelende coördinatieorganen, op overlegplatformen, aan verschillende diensten, organisaties en beleidsmakers.
 - Vaststellingen op in jaarlijkse rapporteringen, onderzoeksrapporten en beleidsadviezen.
 -

Ondersteuningsrelatie

- Frequentie:
 - Eén keer per maand (5%)
 - Meerdere keren per maand (44%)
 - Wekelijkse ontmoetingen (22%).
 - In één organisatie: meerdere keren per week.
 - Vaak: Contacten 'op maat' of vraag-gestuurde contacten.
- Duurtijd:
 - Meestal: 1 à 3 uur
 - Bij 5 duo-werkingen: > 3 uur

Werving en selectie van vrijwilligers

- Werving van kwaliteitsvolle, betrouwbare vrijwilligers
 - 70%: moeilijk tot heel moeilijk
 - Slechts 4% ervaart geen problemen met aantrekken van vrijwilligers
- Gebruik van vrijwilligersprofiel: 60%
 - = geheel van door de organisatie vooropgestelde selectiecriteria
 - Drie selectiecategorieën:
 - 1) persoonskenmerken bv. 18 jaar zijn, persoonlijke stabiliteit,...
 - 2) ingesteldheid en vaardigheden bv. open houding, empathisch, luisterbereid,...
 - 3) motivatie, leerhouding en organisatorische loyautéit bv. afspraken nakomen, openstaan voor feedback,...
 - 4) Beschikbaarheidscriteria

Werving en selectie van vrijwilligers

- Selectie aan de hand van:
 - Mondeling gesprek (89%)
 - Bijkomende vragenlijst (35%)
 - Referenties nagaan - een intensieve opleiding - observeren van kandidaat-vrijwilligers tijdens vrijwilligersbijeenkomsten en vormingen - huisbezoek
- Weigering vrijwilligers:
 - 82% weigert (soms) vrijwilligers
 - Redenen:
 - Gebrek aan stabiliteit / draagkracht - onvoldoende sociale competenties
 - Zich niet houden aan afspraken
 - Niet respecteren van grenzen

Matching vrijwilligers en deelnemers

- 94%: matchingscriteria hanteren
 - Gedeelde interesses en voorkeuren (bv. huisdieren, roken,...)
 - Geslacht
 - Leeftijd
 - De afstand tussen de woonplaatsen van vrijwilliger en deelnemer
- Algemene voorkeur voor matching o.b.v gelijkheid (eerder dan o.b.v. verschil/complementariteit)

Opvolging ondersteuningsrelatie

- 78%: informatie verzamelen over het verloop en de uitkomsten van de duoworking.
 - Meteen na eerste contact van vrijwilliger en deelnemer (44%)
 - Na 1 maand (17%)
 - Na 3 maanden (30%)
 - Na 6 maanden (10%)
- Combinatie van strategieën
 - Vragenlijsten (voor deelnemers en vrijwilligers) & interviews
 - Telefonische opvolging & opvolging via mail
 - Informele gesprekken, evaluatiegesprekken, groepsbijeenkomsten, coaches,...

Ondersteuning van vrijwilligers

- In elke organisatie
 - Supervisie/intervisie in groep (80%) & individuele supervisie
 - Training/opleiding
 - Bekostigen van deelname aan interne en externe vormingen
 - Opvolgingsgesprekken met de duo's
 - Telefonische opvolging of opvolging via mail
 - Tips op de website
 - Telefonisch beantwoorden van vragen
 - Opvolging door een vrijwillige coach
- Toch vrijwel overal: uitval van vrijwilligers!

Uitval van vrijwilligers

- Onvoldoende tijd kunnen vrijmaken
- Gewijzigde levenssituatie (verhuis, ander werk, andere relatie, zwangerschap, kinderen, kleinkinderen, gezondheidsproblemen)
- Geen 'klik' met de deelnemer
- Andere verwachtingen
- Verlies van interesse in de doelgroep
- Onderschatting van de emotionele zwaarte van het vrijwilligerswerk

Tussentijds besluit

- Duo-methodiek in Vlaanderen: relatief in kinderschoenen
 - Beperkt aantal jaren actief
 - Veel duo-werkingen in projectfase
- Algemene kenmerken:
 - Eerder kleinschalig: gemiddeld 20 tot 50 deelnemers en vrijwilligers.
 - Coördinatie: deeltijdse professionele kracht (behalve de grotere duo-werkingen: voltijds)
 - Vrijwilligers: hoofdzaak vrouwelijk
 - Deelnemers: eerder mannelijk
-

Tussentijds besluit

- Sterk divers gekleurd
 - Domeinen: cultuur, vrije tijd en sport, welzijn, gezondheid en integratie.
 - Doelgroepen: mensen met een psychische en/of maatschappelijke kwetsbaarheid.
 - Geboden ondersteuning: veelal 'befriending' – vrijwilliger is bondgenoot. Coaching en mentoring in mindere mate
 - Aard contact: meerdere keren per maand & gemiddeld twee uur durend contact
- Veel aandacht voor werving en selectie van vrijwilligers + matchingsproces
- Zorgvuldige opvolging en ondersteuning

- Onderzoek naar uitkomsten en succesfactoren in 11 geselecteerde duowerkingen:
 - 1) BudgetInZicht Limburg (mensen met budgetproblemen)
 - 2) Kom op tegen Kanker (jongeren met kanker)
 - 3) Buddywerking Gent – Metawonen (mensen met psychische kwetsbaarheid)
 - 4) YAR Vlaanderen (jongeren met kwetsbare problematiek)
 - 5) Kompanjon (huiswerkbegeleiding en opvoedingsondersteuning kwetsbare gezinnen)
 - 6) Het Ventiel (mensen met jongdementie)
 - 7) De Lage Drempel (mensen in armoede)
 - 8) Mix & Match (Pegode) (mensen in armoede – focus vrijwilligerswerk)
 - 9) Baanbrekers (jongeren met migratie-achtergrond – focus arbeidsmarkt)
 - 10) De Overzet (alleenstaande vluchtelingenvrouwen)
 - 11) Psychiatrisch Centrum Bethanië (mensen met psychische kwetsbaarheid)

De tweede fase

27/10/15

- Samenwerking met twee organisaties die met eigen middelen onderzoek doen naar de werking van de duo-methodiek in hun projecten:
 - ATK
 - Buddywerking Leuven

**Vragen of
bedenkingen?**

